

EUROJUST, TIJELO EUROPSKE UNIJE ZA PRAVOSUDNU SURADNJU U KAZNENIM STVARIMA

Priručnik za polaznike/ice

Izrada obrazovnog materijala:

Josip Čule
Državno odvjetništvo Republike Hrvatske
Eurojust

Zagreb, ožujak 2018.

Copyright 2018.
Pravosudna akademija

Ulica grada Vukovara 49, 10 000 Zagreb, Hrvatska

TEL 00385(0)1 371 4540 FAKS 00385(0)1 371 4549 WEB www.pak.hr

SADRŽAJ

1. O Eurojust-u	4
1a. Normativni okvir.....	6
1b. Struktura.....	8
1c. Zaštita osobnih podataka.....	9
1d. Ciljevi i zadaće (te nadležnost).....	10
1e. Nacionalni članovi i kolegiji.....	14
1f. Odnosi s partnerima.....	16
2. Kako ostvariti suradnju putem Eurojust-a	19
2a. Kada se obratiti Eurojust-u?.....	19
2b. Kako se obratiti Eurojust-u.....	20
3. Što se može očekivati od suradnje putem Eurojust-a	23
3a. Zamolnice za međunarodnu pravnu pomoć.....	23
3b. Koordinacijski sastanci.....	24
3c. Koordinacijski centar.....	26
3d. Zajednički istražni timovi.....	26
3e. Stalna koordinacijska jedinica.....	27
3f. Razmjena informacija.....	28
4. Stručno usavršavanje pri Eurojust -u	30

Eurojust – vjerojatno najbolje mjesto za pravosudnu suradnju u kaznenim stvarima

- u cijelom svijetu³

1. O Eurojust-u¹

Najjednostavnije je, a ujedno i najtočnije, kazati kako je Eurojust specijalizirano tijelo Europske unije koje je osnovano radi ostvarivanja učinkovite pravosudne suradnje u kaznenim stvarima između država članica Europske unije.

Ideja o osnivanju jednog ovakvog tijela rezultat je dugotrajne rasprave unutar same Europske unije, koja je počela dobivati svoj konačan oblik kroz donošenje formalnih odluka (zaključka broj 46) 15. - 16. listopada 1999. godine u Tampere-u, Finska². Naime, tada je održan sastanak Predsjedništva Europskog vijeća, a tema je bila stvaranje područja slobode, sigurnosti i pravde u Europskoj uniji, koje bi se trebalo temeljiti na solidarnosti i jačanju borbe protiv prekograničnog kriminala. U borbi protiv prekograničnog kriminala uvijek je najvažnije uspostavljanje sigurne i učinkovite pravosudne suradnje. Naime, pravosudna suradnja je (bila) silno složeno područje, imajući u vidu tada postojeće instrumente pravosudne suradnje. Pri tome treba voditi računa kako je Europska unija ubrzo narasla na jedno veliko područje s više od 500 milijuna stanovnika, 28 država članica, 24 službena jezika, te 31 različitim pravnim sustavom, koji ni u kom slučaju nisu bili kompatibilni, posebno ne u pogledu pravosudne suradnje. Tako golema „zajednica suverenih država“, s golemim tržištem, brojnim stanovništvom, iznimnom fluktuacijom ljudi, roba i usluga, bila je vrlo pogodno tlo za stvaranje raznih kriminalnih organizacija, te za činjenje brojnih kaznenih djela koja su bila počinjena na području više država ili su se pak izravno reflektirala na područja slobode, sigurnosti i pravde više država članica te zajednice.

Pored uobičajenih vrsta prekograničnog kriminala, kao što su trgovina drogom, trgovina ljudima, trgovina oružjem, izbjegavanje plaćanja poreza, taksi i sličnih nameta, nekako u to vrijeme Europa se sve više suočava s jednom novom, još

¹ Namjera mi je kroz ovaj Priručnik kolegama tužiteljima i sucima, djelatnicima Ministarstva Pravosuđa Republike Hrvatske, te svima onima koji mogu zatrebati pomoć u ostvarivanju međunarodne pravne pomoći u kaznenim stvarima, prenijeti svoja saznanja i iskustva koja sam stekao tijekom radu pri Eurojust-u. Radi se prije svega o upoznavanju s radom i organizacijom ovog vrlo specifičnog EU tijela, s ciljem da se olakša ostvarivanje različitih oblika međunarodne pravne pomoći u kaznenim predmetima. Stoga je ovaj Priručnik pisan s namjerom da bude „uputstvo za krajnje korisnike“ kako se na najjednostavniji način koristiti mogućnostima koje može pružiti Eurojust.

² http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm

Tampere European Council 15 and 16 October 1999 Presidency Conclusions

„46. To reinforce the fight against serious organised crime, the European Council has agreed that a unit (EUROJUST) should be set up composed of national prosecutors, magistrates, or police officers of equivalent competence, detached from each Member State according to its legal system. EUROJUST should have the task of facilitating the proper coordination of national prosecuting authorities and of supporting criminal investigations in organised crime cases, notably based on Europol's analysis, as well as of co-operating closely with the European Judicial Network, in particular in order to simplify the execution of letters rogatory. The European Council requests the Council to adopt the necessary legal instrument by the end of 2001.“

pogubnijom aktivnošću, a to su sve ozbiljniji teroristički napadi. U početku su to bile terorističke aktivnosti poput aktivnosti IRA-e u predgrađima Londona (događaj koji je bio značajan i za razvoj jedinstvenog oblika kaznenopravne suradnje koja se reflektirala i prema Republici Hrvatskoj), ali to nije bilo ništa prema događajima koji će uslijediti, ističući prije svega terorističke napade u Sjedinjenim Američkim Državama 11. rujna 2001. godine.

U prosincu 2000. godine, formirana je tzv. privremena jedinica pravosudne suradnje (predlagatelji su bili Portugal, Francuska, Belgija i Švedska), koja je dobila i službeni naziv "Pro-Eurojust". Smještena je bila u zgradi Europskog vijeća u Bruxelles-u³.

Predstavnici država članica tada su se nazivali "Nacionalni dopisnici". Za njih se tada govorilo kako predstavljaju "Odbor tužitelja iz svih država članica unije". Nakon tog prvog okupljanja, "Pro-Eurojust" je službeno započeo s radom 1. ožujka 2001. godine. Ono što vole kazati u Europskoj uniji: "započeo je s radom 'pod švedskim predsjedanjem Europskom unijom'".

Kada je već bilo formirano novo tijelo Europske unije, bilo je potrebno napraviti i normativan okvir, pa je tako donesena i odluka Vijeća 202/188/PUP⁴ o osnivanju Eurojust-a kao pravosudne koordinacijske jedinice (tijela), a ista je objavljena 28. veljače 2002. godine („... u vrijeme španjolskog predsjedanja Europskom unijom“). Ubrzo nakon toga došlo je do stvaranja bitnih preduvjeta za početak ozbiljnijeg rada, a to se prije svega odnosi na proračun koji je objavljen u svibnju 2002. godine, dok je u lipnju dogovoren poslovnik⁵ o radu.

Nakon ovih početnih, može se kazati porođajnih muka, sve je išlo mnogo brže, Eurojust se 29. travnja 2003. godine preselio u Haag, za vrijeme „grčkog predsjedanja“, što je zabilježeno i na spomen ploči u bivšoj zgradi.

Ubrzo je došlo do proširenja Europske unije jer joj već u svibnju 2004. godine pristupa 10 novih država, zatim slijede još dvije države u siječnju 2007. te je time paralelno formiran broj od 27 država članica Europske unije koje su imale nacionalne članove pri Eurojust-u. Takvo stanje zadržalo se sve do 2013. godine kada pristupanjem Republike Hrvatske u Europsku Uniju, Eurojust dobiva (trenutačni) format od 28 država članica, s 28 nacionalnih članova.

³ „Urbana legenda“ kaže, a potvrđuju ju i rijetke fotografije sačuvane iz tog vremena, kako je taj "Pro-Eurojust" bio smješten u hodniku.

⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002D0187&from=EN>
Odluka Vijeća od 28. veljače 2002. kojom se osniva Eurojust s ciljem jačanja borbe protiv teških kaznenih djela (2002/187/PUP)

⁵ <http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/ejlegalframework/Eurojust%20Rules%20of%20Procedure/Eurojust-Rules-of-Procedure-2002-EN.pdf>

1a. Normativni okvir

Što se tiče normativnog okvira temeljem kojeg su regulirana pitanja vezano uz Eurojust, već je spomenuta Odluka Vijeća od 28. veljače 2002. godine (2002/187/PUP) kojom se osniva Eurojust s ciljem jačanja borbe protiv teških kaznenih djela, a nakon toga došlo je do izmjena ove odluke, tako da je 18. lipnja 2003. godine donesena Odluka Vijeća 2003/659/PUP⁶ o izmjeni odluke 2002/187/PUP kojom se osniva Eurojust s ciljem jačanja borbe protiv teških kaznenih djela. Naposljetku i ova odluka je izmijenjena i to Odlukom Vijeća 2009/426/PUP od 16. prosinca 2009. godine⁷ o jačanju Eurojust-a i izmjene odluke 2002/187/PUP o osnivanju Eurojust-a s ciljem jačanja borbe protiv teških kaznenih djela⁸.

Pročišćeni tekst Odluke o Eurojust-u nije moguće naći na cjelovitom mjestu u prijevodu na hrvatski jezik. Postoje ranije navedene odluke na hrvatskom jeziku, te su izvori navedeni u fusnotama. Pročišćeni tekst na engleskom jeziku moguće je naći na ovoj stranici⁹, (naime, u pripremi je nova Uredba o Eurojust-u. Ona će sigurno postojati na hrvatskom jeziku, a već sada je moguće pronaći nacrt Prijedloga Uredbe, iako je on u međuvremenu dosta „zastario“¹⁰).

Jasno je da je prva Odluka o Eurojust-u, donesena pod okolnostima koje su uvodno opisane, trebala vrlo brzo biti izmijenjena, budući da se u vrijeme kada je ona donesena još trebalo sa sigurnošću odrediti što je i kako će funkcionirati Eurojust, kakve će biti potrebe, te što je zaista potrebno regulirati. Zbog toga je već 2003. godine došlo do prvih izmjena, te do značajnih izmjena 2008. godine, a koje su na snazi od 2009. godine, te se još sada primjenjuju. Ono što je karakteristično za ovaj početni normativni okvir koji se odnosio na pitanja Eurojust-a je to da je, bio prilično jednostavan te je imao brojne, kako pravne, tako i nomotehničke nedostatke. To se s vremenom pokušalo dotjerati, poboljšati, pa je tako došlo do svih ovih izmjena. U svemu tome bila je sretna okolnost što se radi o pravosudnoj suradnji u 28 država članica, koje su bez obzira na normativni okvir EU, ipak suverene glede njihovog pravnog sustava, te koje su i u okviru svog pravnog sustava pronašle način kako da suradnju putem Eurojust-a naprave učinkovitom i kvalitetnom.

Tako je i u Republici Hrvatskoj trebalo implementirati ovu Odluku Vijeća Europe, pa je tako pitanje koje se tiče Eurojust-a i suradnje putem Eurojust-a,

⁶ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003D0659&from=EN>

Odluka Vijeća 2003/659/PUP od 18. lipnja 2003.

o izmjeni Odluke 2002/187/PUP kojom se osniva Eurojust s ciljem jačanja borbe protiv teških kaznenih djela

⁷ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:32009D0426>

Odluka Vijeća 2009/426/PUP od 16. prosinca 2008. o jačanju Eurojusta i izmjeni Odluke 2002/187/PUP o osnivanju Eurojusta s ciljem jačanja borbe protiv teških kaznenih djela

⁸ Dalje u tekstu: Odluka o Eurojust-u

⁹ <http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/ejdecision/Consolidated%20version%20of%20the%20Eurojust%20Council%20Decision/Eurojust-Council-Decision-2009Consolidated-EN.pdf>

¹⁰ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013PC0535&from=EN>

ugrađeno u odredbe Zakona o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije¹¹.

Ipak brojne promjene koje su se događale posljednjih godina u zakonodavstvu, prije svega Europske unije, te posljedično i zakonodavstvima država članica, odražavale su se i na postupanje Eurojust-a, stoga je dulje vrijeme bilo govora o novoj pravnoj regulaciji Eurojust-a. Međutim, postojao je posebno jak razlog za donošenje potpuno nove regulacije Eurojust-a, a to je osnivanje Ureda europskog javnog tužitelja. Prema Ugovoru iz Lisabona¹², a kojem inače tepaju da je Ustav Europske unije, konkretno čl. 86. tog Sporazuma, jasnim je proizlazilo kako će Ured europskog javnog tužitelja nastati „od“ (iz) Eurojust-a¹³. Od toga se odustalo, tako da se Ured europskog javnog tužitelja razvija samostalno; biti će potpuno samostalno tijelo, koje će i fizički biti odvojeno od Eurojust-a. Odluka kojom se ustanovljuje Ured europskog javnog tužitelja je dogovorena, znaju se koje države članice su pristupile toj odluci (Republika Hrvatska je među njima), zna se kada će početi s radom, poznati su i detalji poput proračuna, imenovanja bitnih dužnosnika, a postoje i glasine o tome da će fizički biti smješten u Luksemburgu.

Ono što je jako zanimljivo je to što će mu tehničku potporu pružati Eurojust, konkretno njegovo tajništvo. Jedan dio zaposlenika Eurojust-a će raditi za Ured europskog javnog tužitelja. Osim toga, djelokrug rada Ureda europskog javnog tužitelja se dijelom preklapa s djelokrugom rada Eurojust-a. Posebno kada je u pitanju pravosudna suradnja u onim predmetima kojima će se baviti Ured europskog javnog tužitelja.

Kod takvog stanja stvari, bilo je potrebno donijeti i novu odluku o Eurojust-u¹⁴. Ta nova odluka ubuduće će se zvati Uredba. Prijedlog ove odluke je napravljen već 2013. godine, nakon toga veći pomak je napravljen 2015. godine, a sada je ova odluka u završnoj fazi. Načelno je sve bilo dogovoreno, ali je onda došlo do nesuglasica oko reguliranja pitanja koja se tiču zaštite osobnih podataka, sadržaja koji je od iznimnog značenja za rad Eurojust-a uopće.

¹¹<https://www.zakon.hr/z/345/Zakon-o-pravosudnoj-suradnji-u-kaznenim-stvarima-s-dr%C5%BEavama-%C4%8Dlamicama-Europske-unije>

¹² Na web stranici MVEP nalaze tekstovi na hrvatskom i engleskom jeziku:

[http://www.mvep.hr/hr/hrvatska-i-europska-unija/ugovori/ugovor-iz-lisabona-\(prociscena-inacica\)/](http://www.mvep.hr/hr/hrvatska-i-europska-unija/ugovori/ugovor-iz-lisabona-(prociscena-inacica)/)

¹³ Članak 86.

1. Radi suzbijanja kaznenih djela koja utječu na financijske interese Unije, Vijeće uredbama donesenima u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom može od Eurojusta osnovati Ured europskog javnog tužitelja. Vijeće odlučuje jednoglasno uz prethodnu suglasnost Europskog parlamenta.

U izvornoj inačici na engleskom jeziku stoji:

Article 86

1. In order to combat crimes affecting the financial interests of the Union, the Council, by means of regulations adopted in accordance with a special legislative procedure, may establish a European Public Prosecutor's Office from Eurojust. The Council shall act unanimously after obtaining the consent of the European Parliament.

¹⁴ Isto tako, zbog vrlo sličnih razloga ide i nova Odluka o Europol-u.

1b. Struktura

Pitanje strukture Eurojust-a je u bitnom dijelu regulirano Odlukom o Eurojust-u, ali postoje i stvari koje su podložne stalnim promjenama. Ukratko Eurojust je organiziran na način da s jedne strane postoji kolegij, a s druge strane cjelokupan administrativni sustav.

Kolegij čine nacionalni članovi svih 28 država članice Europske unije na čijem čelu je predsjednik kojega između sebe biraju nacionalni članovi u jednoj dosta složenoj proceduri. Mandat mu traje tri godine, s tim što može biti produljen najviše jednom. Pored predsjednika kolegija postoje još dva zamjenika predsjednika kolegija.

Nasuprot kolegiju imamo administraciju na čelu koje je administrativni direktor. Administrativni direktor odgovoran je za sva materijalna, organizacijska pitanja u vezi s radom Eurojust-a. Administrativni direktor kao ni bilo tko unutar administracije nema izravan utjecaj na rad sa samim predmetima, već je njihov osnovni zadatak da stvore uvjete za normalan rad unutar Eurojust-a. Predsjednik kolegija je nadređen administrativnom direktoru, te administrativni direktor postupa po odlukama kolegija, izvršava odluke kolegija, a za transmisiju između kolegija i administrativnog direktora postoji predsjednik kolegija, koji je na taj način nadređen cjelokupnoj administraciji.

Posebno bitna jedinica u ustroju Eurojust-a je Ured za zaštitu osobnih podataka, na čelu kojega je časnik za zaštitu osobnih podataka.

Također unutar administrativne sheme nalaze se odjeli koji se tiču proračuna i financija, ljudskih resursa, odjeli za pitanja informatike, pravni centar. Posebno značajni su EJNI¹⁵ (Europska pravosudna mreža), Odjel za Zajedničke istražne timove (JIT). Pored svih ovih odjela postoji još i tajništvo za Europsku pravosudnu mrežu, te tajništvo za "Genocide Network"¹⁶

Sve navedeno o strukturi je nešto što se upravo sada mijenja te je pitanje tjedna, kada će postojati nova "substruktura" Eurojust-a. S jedne strane Eurojust se mijenja, razvija, suočava s novim izazovima, te je nekada potrebno i strukturno odgovoriti na ove izazove. Osim toga, novi ljudi (predsjednici i administrativni direktori) imaju nove, svoje ideje, s kojima dolaze prema kolegiju, i kolegij ih prihvati ili ne prihvati. Tako je upravo u tijeku razrada novog strukturalnog plana na koji način bi se organizirao rad unutar Eurojust-a.

Ovo se prije svega odnosi na organizaciju rada kolegija. Naime, kolegij je osnovao određene timove¹⁷ kako bi moglo pratiti pojedine probleme, odnosno pitanja

¹⁵ Europska pravosudna mreža je bila predmetom nekih drugih radionica organiziranih u okviru PA, stoga se ovaj put samo spominje.

¹⁶ Genocide Network je naprosto nametnut Eurojust-u odlukom Europskog vijeća, koje je suočeno ratnim zbivanjima na području Europe htjelo stvoriti jedno tijelo koje će predstavljati mrežu osoba, stručnjaka koji se bave pitanjem genocida i ratnih zločina. Kako nisu znali gdje bi stavili ovu mrežu, to su je administrativnim putem smjestili u Eurojust, iako po svemu Eurojust-u nikako ne pripada.

¹⁷ EJNI i Liaison Magistrates, ERT (Vanjski odnosi), Bruxelles, Europol, Terorizam, Financijski i gospodarski kriminal, Kibernetički kriminal, Trgovina ljudima, Trgovina drogama, OLAF, EUN, Strategija rada sa predmetima...

za specifične oblike kriminala, ili pak suradnju s drugim tijelima, te za pitanja koja se tiču upravljanja radom Eurojust-a. Nova struktura to mijenja tako da će biti jedno posebno tijelo koje će u sebi sadržavati sve ono što su razni timovi koji su se bavili odnosima s različitim partnerima predstavljali, zatim drugo tijelo će biti „unutarnje naravi“ koje će se baviti unutarnjom organizacijom i razvojem, dok bi treće tijelo bilo zaduženo za operativan rad i prioritete u radu. Upravo ovo posebno tijelo bi u sebi sadržavalo sve specijalizirane timove u vezi s posebnim vrstama kaznenih djela.

Članovi ovih timova su nacionalni članovi, zamjenici nacionalnih članova ili predstavnici administracije koji su sami pokazali interes za rad u nekom od timova. Kada netko pokaže interes za rad u nekom od ovih timova, taj prijedlog ide na kolegij i kolegij donosi odluku hoće li taj nacionalni član, ili zamjenik nacionalnog člana postati član toga tima. Što se tiče predstavnika administracije koji su članovi ovih timova, oni su u pravilu potpora radu pojedinog tima, kao što su tajnici, pravni savjetnici i slično.

1c. Zaštita osobnih podataka

Zaštita osobnih podataka je iznimno važno pitanje kada je u pitanju normativni okvir koji se tiče Eurojust-a¹⁸. To su pitanja koja se s pravom shvaćaju vrlo ozbiljno. Kada se pogleda Odluka o Eurojust-u koja ima 43 članka (dobro, nešto više uslijed izmjena) vidljivo je kako je od članka 14. do članka 25. materija koja se odnosi na zaštitu osobnih podataka. Odlukom o Eurojust-u je jasno propisano što znači obrada osobnih podataka; koje podatke Eurojust uopće može obrađivati; na koji način; kako se to radi u tehničkom pogledu; kako se upravlja predmetima kroz privremene i stalne datoteke; propisano je imenovanje službenika za zaštitu podataka; tko ima pristup osobnim podacima, te posebno važno pitanje - pravo pristupa (građana) osobnim podacima. To je nešto što vrlo često dovodi do „složene situacije“, s tim se pitanjima i Eurojust suočavao, pa je znalo proći i dvije godine prije nego što se odgovori osobi u vezi s zahtjevom za pristup osobnim podacima. To nije slučajno, naime pitanje je tko može odobriti pristup osobnim podacima, jer kada je pristigao jedan zahtjev u Eurojust, tijekom rasprave na kolegiju, iskristaliziralo se kako se radi o predmetu koji je "vlasništvo" Nacionalnog ureda, a ne Eurojust-a. Stoga je upitno može li Eurojust odobriti pristup nečemu što nije "njegovo vlasništvo" ili pak može nacionalni član dati pristup tim podacima. Kada je konačno dogovoreno na koji način se ipak može odgovoriti, te da će odgovor dati službenik za zaštitu osobnih podataka, mjeseci su potrošeni da bi se dao odgovor sukladno čl. 19. Odluke o Eurojust-u. Taj odgovor (u bitnom dijelu) doslovno sadrži jednu rečenicu, ali je potrošeno jako, jako puno vremena da bi se usuglasila ta jedna rečenica.

Odluka o Eurojust-u sadrži i jako bitna pitanja vezana uz ispravljanje i brisanje osobnih podataka kao i vremenska ograničenja za pohranu osobnih podataka. Ova

¹⁸ To je ujedno bila i noćna mora kada tijekom pregovora s Eurojust-om (EU) glede potpisivanja Sporazuma s Eurojust-om. Naime, Republika Hrvatska od 2005. do 2009. pokušavala sklopiti sporazum s Eurojust-om te ga potom i implementirati. Ovaj sporazum je potpisan 2007. ali je do konačne implementacije došlo tek 2009. godine, upravo zbog pitanja koja se tiču zaštite osobnih podataka.

vremenska ograničenja su stvarala i još uvijek stvaraju određene probleme imajući u vidu da nakon proteka određenog vremenskog roka podaci moraju biti uništeni. Problem je još u tome što u mnogim državama članicama iz kojih je zatražena međunarodna pravna pomoć, u tom vremenskom razdoblju predmet nije završen.

Zanimljivo je kako je riješeno pitanje nadzora nad zaštitom osobnih podataka u Eurojust-u. Odlukom je predviđeno ustanovljenje posebnog tijela koje će biti zaduženo za nadzor nad ovim složenim pitanjem. To tijelo se zove Zajedničko nadzorno tijelo (JSB)¹⁹ a sastavljeno je od po jednog člana iz svake države članice EU, u pravilu se radi o sucima u tim državama. Član nadzornog tijela ima mandat od tri godine, te može biti ponovno biran. Ovo nadzorno tijelo u okviru obnašanja svoje funkcije, najmanje jednom godišnje dolazi i fizički u prostorije Eurojust-a, te održava sastanke, ali isto tako i nasumično obilazi pojedine urede, kako bi ili u formi intervjua ili u formi pregleda utvrdilo da li se poštuju pravila koja se tiču zaštite osobnih podataka.

Imajući u vidu kako je složena ova problematika, ne čudi što baš zbog nesuglasica oko pitanja koja se tiču zaštite osobnih podataka, nova regulacija glede Eurojust-a još nije prihvaćena. Naime, novom regulacijom predviđeno je "jedinstveno rješenje", a prema tom rješenju bi se Konvencija o zaštiti osobnih podataka primjenjivala na sva tijela Europske unije jedinstveno. Do sada su Eurojust i Europol imali specifičnu inačicu primjene ove konvencije, koja je zadržavala maksimalnu mogućnost zaštite osobnih podataka, ali isto tako i razmjenu ovih osobnih podataka. Naime, ukoliko Eurojust nije u mogućnosti razmjenjivati osobne podatke na strogo propisani način, onda se gubi njegov smisao i funkcija. Mišljenje je mnogih da u slučaju jedinstvene primjene Konvencije o zaštiti osobnih podataka, razmjena podataka putem Eurojust-a više neće biti moguća, a u sličnoj situaciji je i Europol. Čak je i JSB dao svoje mišljenje u kojem se zalaže za "status quo", glede regulacije pitanja koja se tiču zaštite osobnih podataka.

1d. Ciljevi i zadaće (te nadležnost)

Osim što su ciljevi i zadaće Eurojust-a nabrojani u preambuli, koja na određeni način predstavlja "politički" dio odluke, oni su propisani i izričito odredbama Odluke o Eurojust-u. Tako se u čl. 3. pod „ciljeve“ navodi:

Članak 3.

1. U kontekstu istraga i kaznenih progona, koji se tiču dvije ili više država članica, u vezi s kaznenim djelovanjem navedenim u članku 4. u vezi s teškim oblicima kriminala, posebno kada je organiziran, ciljevi Eurojusta su:

(a) poticati i unapređivati, među nadležnim tijelima država članica, koordinaciju istraga i kaznenih progona u državama članicama, uzimajući u obzir sve zahtjeve koji potječu od nadležnog tijela pojedine države članice i sve podatke koje dostavi bilo koje tijelo nadležno na temelju odredaba usvojenih u okviru Ugovora;

¹⁹[http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/jsb/jsb/The%20Role%20of%20the%20Joint%20Supervisory%20Body%20of%20Eurojust%20\(leaflet\)/Role-of-JSB-EN.pdf](http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/jsb/jsb/The%20Role%20of%20the%20Joint%20Supervisory%20Body%20of%20Eurojust%20(leaflet)/Role-of-JSB-EN.pdf)

(b) unaprijediti suradnju između nadležnih tijela država članica, posebno omogućavajući pružanje zahtjeve za i odluke o pravosudnoj suradnji, uključujući instrumente kojima se provodi načelo uzajamnog priznavanja;

(c) podupirati nadležna tijela država članica i na druge načine kako bi njihove istrage i kazneni progoni bili djelotvorniji.

2. U skladu s pravilima utvrđenim u ovoj Odluci i na zahtjev nadležnog tijela pojedine države članice, Eurojust također može pomagati u istragama i kaznenim progonima koji se tiču samo te države članice i države nečlanice tamo gdje je s spomenutom državom sklopljen sporazum kojime se uspostavlja suradnja sukladno članku članku 26.a stavku 2. ili tamo gdje u određenom slučaju postoje bitni interesi u pružanju takve pomoći.

3. U skladu s pravilima utvrđenim u ovoj Odluci i na zahtjev bilo nadležnog tijela pojedine države članice ili Komisije, Eurojust može također pomagati u istragama i kaznenim progonima koji se tiču samo te države članice i Zajednice.

Što se tiče zadaća Eurojust-a, Odlukom o Eurojust-u se razlikuju zadaće koje Eurojust obavlja preko jednog ili više nacionalnih članova, od onih koje ostvaruje kao kolegij. Kada su u pitanju zadaće Eurojust-a kada djeluje preko svojih nacionalnih članova one su uređene čl. 6.:

Članak 6.

Zadaće Eurojusta kada djeluje preko svojih nacionalnih članova

Kada Eurojust djeluje preko svojih određenih nacionalnih članova, on:

(a) navodeći svoje razloge, može zatražiti od nadležnih tijela dotičnih država članica:

i. pokretanje istraga ili kaznenih progona u vezi s određenim djelima;

ii. prihvaćanje da je jedno od njih možda u boljem položaju za pokretanje istrage ili kaznenog progona u vezi s određenim djelima;

iii. koordiniranje između nadležnih tijela dotičnih država članica;

iv. uspostavu zajedničkog istražnog tima u skladu s odgovarajućim instrumentima suradnje;

v. pružanje bilo kakvih podataka koji su mu potrebni za obavljanje njegovih zadaća;

vi. poduzimanje posebnih istražnih mjera;

vii. poduzimanje svih drugih mjera koje su opravdane za istragu ili kazneni progon;

(b) osigurava da se nadležna tijela određenih država članica međusobno obavještavaju o istragama i kaznenim progonima o kojima je obaviješten;

(c) pomaže nadležnim tijelima država članica, na njihov zahtjev, u osiguravanju najbolje moguće koordinacije istraga i kaznenih progona;

(d) pruža pomoć kako bi unaprijedio suradnju između nadležnih nacionalnih tijela;

(e) surađuje i savjetuje se s Europskom pravosudnom mrežom, uključujući i korištenje i doprinošenje unapređivanju njezine dokumentacijske baze podataka;

(f) u slučajevima navedenim u članku 3. stavcima 2. i 3. i uz suglasnost Kolegija, pomaže u istragama i kaznenim progonima koji se tiču nadležnih tijela samo jedne države članice;

2. Države članice osiguravaju da nadležna državna tijela odgovaraju bez odgode na zahtjeve postavljene na temelju ovog članka.

a kada su u pitanju zadaće Eurojust-a kada djeluje kao kolegij, one su određene čl. 7. :

Članak 7.

Zadaće Eurojusta kada djeluje kao Kolegij

Kada Eurojust djeluje kao Kolegij, on:

(a) može u vezi s vrstama kaznenih djela i prijestupa navedenih u članku 4. stavku 1. zatražiti od nadležnih tijela određenih država članica, navodeći svoje razloge:

i. da pokrenu istrage ili kaznenih progone u vezi s određenim djelima;
ii. da prihvate da je jedno od njih možda u boljem položaju za pokretanje istrage ili kaznenog progona u vezi s određenim djelima;
iii. da koordiniraju nadležna tijela određenih država članica;
iv. da uspostave zajednički istražni tim u skladu s relevantnim instrumentima suradnje;
v. da mu pruže bilo kakve podatke koji su mu potrebni za obavljanje njegovih zadaća;
(b) osigurava da se nadležna tijela određenih država članica međusobno obavještavaju o istragama i kaznenim progonima o kojima je obaviješten i koji imaju posljedice na razini Unije ili koji mogu utjecati i na druge države članice osim onih kojih se izravno tiču;
(c) pomaže nadležnim tijelima država članica, na njihov zahtjev, u osiguravanju najbolje moguće koordinacije istraga i kaznenih progona;
(d) pruža pomoć kako bi unaprijedio suradnju između nadležnih tijela država članica, posebno na temelju Europolove analize;
(e) surađuje i savjetuje se s Europskom pravosudnom mrežom, uključujući i korištenje i doprinošenje unapređivanju njezine dokumentacijske baze podataka;
(f) može pomagati Europolu, posebice dajući mu mišljenja temeljena na analizama koje je Europol proveo;
(g) može pružati logističku potporu u slučajevima gore navedenim u točkama (a), (c) i (d). Takva logistička potpora može uključivati pomoć u prevođenju, tumačenju i organizaciji koordinacijskih sastanaka.

2. Ako se dva nacionalna člana ili više njih ne mogu usuglasiti kako riješiti sukob nadležnosti u pogledu pokretanja istraga ili kaznenog progona na temelju članka 6., a posebno članka 6. stavka 1. točke (c), od Kolegija se traži da izda pisano neobvezujuće mišljenje o predmetu, pod uvjetom da se pitanje ne može riješiti međusobnom suglasnošću dotičnih nadležnih državnih tijela. Mišljenje Kolegija odmah se dostavlja dotičnim državama članicama. Ovaj stavak ne dovodi u pitanje stavak 1. točku (a) podtočku ii.

3. Neovisno o odredbama bilo kakvog instrumenta koji je donijela Europska unija u vezi s pravosudnom suradnjom, nadležno tijelo može izvjestiti Eurojust o svim ponovljenim odbijanjima ili poteškoćama u pogledu izvršenja zahtjeva za pravosudnu suradnju ili odluke o njoj, uključujući instrumente kojima se provodi načelo uzajamnog priznavanja, i uputiti zahtjev Kolegiju za izdavanje neobvezujućeg mišljenja o tom pitanju, pod uvjetom da se pitanje ne može riješiti međusobnom suglasnošću dotičnih nadležnih državnih tijela ili uključivanjem dotičnih nacionalnih članova. Mišljenje Kolegija odmah se dostavlja dotičnim državama članicama.

Možda najzanimljivija pitanja vezano uz obnašanja zadaća Eurojust-a kada djeluje kao kolegij, su regulirana u čl. 7. st. 2., te st. 3. Odluke o Eurojust-u. Naime u čl. 7. st. 2. propisana je mogućnost postupanja Eurojust-a u situaciji kada se dva ili više nacionalnih članova ne mogu usuglasiti glede pitanja sukoba nadležnosti u vezi s kaznenim progonom. Ukoliko se u tom slučaju od kolegija zatraži mišljenje, kolegij će u tom slučaju izdati svoje mišljenje o tome koja je država članica u povoljnijem položaju glede postupanja u konkretnom kaznenom predmetu. Ono što je bitno je to da se radi o neobvezujućem pravnom mišljenju²⁰.

²⁰ Upitno je kako će ova zadaća Eurojust-a izgledati (odnosno: kako će se tumačiti) u budućoj regulaciji odluke (uredbe) o Eurojust-u. Radi se o pitanju koje može biti imati izravan utjecaj, na kraju čak i na pitanje suverenosti pojedinih pravnih sustava država članica Europske unije, jer je upitno može li Eurojust kao posebno tijelo Europske unije za pravosudnu suradnju u kaznenim predmetima davati mišljenja koja imaju obavezan karakter. To povlači za sobom mnoga pitanja, od sudjelovanja država članica tijekom postupka, rješavanja sukoba nadležnosti, do eventualnih pravnih lijekova i slično.

U pravilu Eurojust ne donosi ovakva neobvezujuća mišljenja, iako ih je bilo²¹. Međutim postoje druge, mnogo efikasnije metode, da se ovakva pitanja koja u sebi mogu kriti sukob nadležnosti, riješe na zadovoljavajući način.

Isto tako, zanimljiva je odredba iz čl. 7. st. 3. Odluke o Eurojust-u koja dopušta mogućnost Eurojust-u izdavanje neobvezujućeg mišljenja u situaciji kada jedna država članica ne postupa po zahtjevima za međunarodnu pravnu pomoć; kada u ponovljenim slučajevima odbija izvršenje ili pak postoje poteškoće u pogledu izvršavanja zahtjeva za pravosudnu suradnju. Radi se o slučajevima kada se neprimjereno dugo čeka na izvršenje neke zamolnice ili se pak jednostavno država izvršiteljica zahtjeva ogluši o zahtjev²².

I Zakon o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije, sadrži odredbu koja se tiče "ciljeva i ovlasti Eurojust-a", te je u čl. 12. opisano o čemu se tu radi:

Ciljevi i ovlasti Eurojusta

Članak 12.

(1) Eurojust je osnovan radi unapređenja i poboljšanja koordinacije i suradnje nadležnih pravosudnih tijela država članica Europske unije u kaznenom progonu kaznenih djela propisanih člankom 4. stavkom 1. Odluke Vijeća Europske unije o osnivanju Europskog policijskog ureda (EUROPOL) broj 2009/371/PUP, odnosno organiziranog kriminala, terorizma, teških kaznenih djela koja uključuju dvije ili više država članica Europske unije, a s obzirom na jačinu povrede ili ugrožavanja pravnih dobara i svoje posljedice zahtijevaju zajedničko djelovanje država članica.

(2) Osim u predmetima kaznenih djela iz stavka 1. ovog članka, Eurojust može, u skladu s svojim ciljevima, na zahtjev nadležnih tijela država članica pružiti pomoć u postupcima za druga kaznena djela.

(3) U svrhu ostvarivanja ciljeva iz stavka 1. ovog članka Eurojust može djelovati posredstvom jednog ili više nacionalnih članova određenih od strane država članica Europske unije, ili posredstvom kolegija.

(4) Kolegij Eurojusta ovlašten je u svrhu ostvarivanja ciljeva iz stavka 1. ovog članka:

a) obavijestiti Državno odvjetništvo Republike Hrvatske o kaznenim djelima o kojima ima saznanja i zatražiti poduzimanje kaznenog progona,

b) zahtijevati od Državnog odvjetništva Republike Hrvatske konzultiranje s nadležnim tijelima drugih država članica u cilju koncentracije postupka,

c) zahtijevati od Državnog odvjetništva Republike Hrvatske koordiniranje s nadležnim tijelima drugih država članica,

d) zahtijevati od Državnog odvjetništva Republike Hrvatske osnivanje zajedničkog istražnog tima s pravosudnim tijelima drugih država članica Europske unije,

e) zahtijevati od Državnog odvjetništva Republike Hrvatske da obavijesti nadležna tijela drugih država članica o postupcima koji su od interesa za Europsku uniju, kao i o onim postupcima koji mogu utjecati na druge države članice,

f) zahtijevati od domaćih pravosudnih tijela dostavljanje podataka potrebnih Eurojustu u ostvarivanju ciljeva iz stavka 1. ovog članka.

²¹ Predmet „Prestige“ koji je uključivao Španjolsku i Francusku

²² Poznat mi je jedan slučaj u kojem je jedna država članica inicirala postupanje po čl. 7. st. 3., ali to na kraju nije rezultiralo konkretnim neobvezujućim mišljenjem kolegija Eurojust-a.

(5) Kada nije postignut sporazum između domaćih pravosudnih tijela i nadležnih tijela država članica Europske unije, bilo neposredno, bilo posredstvom nacionalnog člana u Eurojustu, domaća pravosudna tijela mogu se obratiti kolegiju Eurojusta i zatražiti neobvezujuće mišljenje, u sljedećim slučajevima:

- ako nadležna tijela država članica ne postupaju po zamolnicama za međunarodnu pravnu pomoć domaćih pravosudnih tijela,*
- ako nadležna tijela država članica odbijaju priznati i izvršiti odluke iz članka 1. ovog Zakona koje su izdala domaća nadležna tijela.*

Dakle, u čl. 12. st. 5. Zakona o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije, opisana je i mogućnost da domaća pravosudna tijela mogu inicirati traženje neobvezujućeg mišljenja od strane Eurojust-a. Međutim, treba skrenuti pozornost i na odredbu čl. 12. d. Zakona o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije, kojim je propisana mogućnost postupanja domaćih pravosudnih tijela, a po eventualno izdanom neobvezujućem mišljenju kolegija Eurojust-a, dakle, da ga mogu odbiti ukoliko imaju razloge za to.

Nadležnost Eurojust-a je vrlo specifično pitanje kada je u pitanju Eurojust (usudio bih se kazati kako se radi o dugogodišnjem kompleksu Eurojust-a). Naime, nadležnost Eurojust-a je propisana u čl. 4. Odluke o Eurojust-u, te se navodi kako je Eurojust nadležan za kaznena djela "u kojima je Europol uvijek nadležan djelovati... te sve ostale prijestupe počinjene zajedno s vrstama kaznenih djela i prijestupa navedenih u katalogu kaznenih djela u odluci o Europol-u"²³. Prema tome nadležnost Eurojust-a je regulirana u prilogu u vezi s čl. 4. st. 1. Odluke vijeća od 6. travnja 2009. o osnivanju Europskog policijskog ureda (Europol) (2009/371/UP²⁴).

1e. Nacionalni članovi i kolegiji

Pravosudna suradnja u kaznenim stvarima pri Eurojust-u ostvaruje se kroz rad nacionalnih članova. U Odluci o Eurojust-u navedeno je samo kako mandat nacionalnog člana mora trajati najmanje četiri godine, te da mu se mandat može produljiti.

Međutim, izričito je navedeno koji je minimum kojeg, sukladno domaćem zakonodavstvu, nacionalni članovi moraju ostvariti glede pristupa odgovarajućim bazama podataka. Tako je navedeno da se uvijek mora omogućiti nacionalnim članovima da imaju pristup bazama kaznene evidencije, evidencije uhićenih osoba,

²³ Upravo ovo pozivanje na katalog djela kojima se bavi Eurojust uvijek je doživljavano kao "kompleks manje vrijednosti", a radi se u stvari o jednoj staroj priči prema kojoj tužitelji država članica Europske unije smatraju kako su u zapostavljenom položaju prema policijskim vlastima u Europskoj uniji; kako policijske vlasti imaju puno više utjecaja na kreiranje kaznenog zakonodavstva u Europskoj uniji nego što to imaju pravosudni dužnosnici. Dapače smatraju kako Europol je puno poznatiji, kako ima naprosto "važniju ulogu" nego Eurojust, a da to nije opravdano. Negdje na tim temeljima došlo je do osnivanja "savjetodavnog foruma Glavnih državnih odvjetnika/tužitelja Europske unije". Oni su se prethodno sastajali u okviru tijela koje se nazivalo Eurojustice, ali je to prestalo s razvojem i jačanjem Eurojust-a, tako da se trenutačno jednom godišnje održava ovaj forum u okviru Eurojust-a.

²⁴ https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/council_decision.pdf

evidenciji istraga, evidenciji DNA, te drugih evidencija koje njegove države članice vode, ukoliko su ti podaci potrebni za ispunjavanje zadataka.

Isto tako, u Odluci o Eurojust-u je izravno navedeno kako nacionalni član može izravno kontaktirati nadležna tijela svoje države članice. Ovo je napravljeno kako bi se osigurala puna operativnost u radu nacionalnih članova, kako bi oni mogli bez ikakve zadržke kontaktirati nadležna pravosudna tijela u svojim državama, te kako bi uvidom u odgovarajuće baze podataka u svakom trenutku mogli odgovoriti na zahtjev drugih nacionalnih članova. U Odluci o Eurojust-u se posebno razrađuju ovlasti nacionalnih članova na nacionalnoj razini, potom „redovite ovlasti“, kao i ovlasti koje se izvršavaju uz suglasnost nadležnog državnog tijela, te se posebno ukazuje na ovlasti koje se izvršavaju u hitnim slučajevima. Sve ovo propisano u čl. 9. - 9. f. Odluke o Eurojust-u.

Pitanja koja se tiču nacionalnog člana i njegovih ovlasti, regulirana su i u nacionalnim zakonodavstvima u svim državama članicama, pa je tako u Republici Hrvatskoj to regulirano Zakonom o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije. Pritom je trebalo voditi računa o okvirnim ovlastima kako su propisane u odluci o Eurojust-u kao i specifičnostima Republike Hrvatske. U Zakonu o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije to je regulirano odredbama od čl. 12.a. - 12. d., a od zanimljivih odredbi je svakako ona o tome tko može biti nacionalni član, te tko ga imenuje. Imenuje ga ministar nadležan za poslove pravosuđa, a na prijedlog Glavnog državnog odvjetnika iz reda zamjenika Glavnog državnog odvjetnika. U zakonu je predviđeno da nacionalni član može imati i pomoćnika, te da je o svom radu dužan uredno i redovito izvještavati Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske. Prava i obveze su propisane u čl. 12. b. i 12.c. Zakona o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije, te su ona u bitnom regulirala onaj relevantni dio iz odluke o Eurojust-u.

Kada se spominju nacionalni članovi, a posebno imajući u vidu njihove zadaće i ovlasti, očito je da oni moraju imati odgovarajuću potporu u „svojim“ državama članicama. Zato je predviđeno formiranje Nacionalnog koordinativnog sustava, a to je propisano odredbom iz članka 12. f. Zakona o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije:

Nacionalni koordinativni sustav Eurojusta

Članak 12.f

(1) Ministar nadležan za poslove pravosuđa će odrediti:

- nacionalnog predstavnika za Eurojust,*
- nacionalnog predstavnika za Eurojust za terorizam,*
- nacionalnog predstavnika za Europsku pravosudnu mrežu u kaznenim stvarima,*
- nacionalne kontakt-osobe za mrežu za zajedničke istražne timove osnovanu Odlukom Vijeća 2002/494/PUP,*
- nacionalne kontakt-osobe za mrežu za Europsku mrežu za osobe odgovorne za genocid, zločin protiv čovječnosti i ratne zločine,*

- nacionalne kontakt-osobe na temelju Odluke Vijeća 2007/845/PUP o suradnji između ureda za povrat imovine država članica u području traganja i otkrivanja imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom,
- nacionalne kontakt-osobe za mrežu protiv korupcije osnovanu na temelju Odluke Vijeća 2008/852/PUP.

(2) Osobe navedene u stavku 1. ovog članka čine nacionalni koordinativni sustav Eurojusta osnovan u svrhu koordinacije rada navedenih kontakt-osoba²⁵.

Što se tiče kolegija Eurojust-a, o njemu je već bilo riječi kada smo govorili o strukturi Eurojust-a. Kolegij čine svi nacionalni članovi, svatko ima jedan glas, te je Poslovníkom Eurojust-a odlučeno kada se odluke donose većinom glasova (to je u pravilu), a kada se donose dvotrećinskom većinom. Dvotrećinskom većinom se donose odluke o izboru predsjednika kolegija, ali isto tako, što je jako zanimljivo, odluke sukladno čl. 7. st. 2. i 3. Odluke o Eurojust-u (neobvezujuća mišljenja).

1f. Odnosi s partnerima

U pravilu kada se spomene Eurojust, misli se na pravosudnu suradnju u kaznenim stvarima unutar Europske unije, između država članica Europske unije. Međutim, to odavno već nije tako. Naime, Eurojust ima mogućnost suradnje i s drugim državama koje nisu članice Europske unije, bilo na izravan ili posredan način. U pravilu se ova suradnja naziva suradnjom s "trećim državama".

Posredna suradnja se ostvaruje na razini kontakt osoba²⁶. U pravilu se Eurojust obrati nekim državama, ukoliko smatra da bi bilo od obostrane koristi imati kontakt osobe u tim državama. Kontaktirane države same odlučuju hoće li imati kontakt osobe za suradnju s Eurojust-om; koliko će ih biti i tko će biti te osobe. Isto tako, mogu se i te države samoinicijativno obratiti Eurojust-u i iskazati želju za uspostavljenjem suradnje na razini kontakt osoba. Tako je bilo i u slučaju Republike Hrvatske koja je krajem prosinca 2004. godine uputila dopis Eurojust-u radi uspostavljanja suradnje na razini kontakt osoba. Već je u siječnju 2005. godine odlučeno da budu tri kontakt osobe iz Republike Hrvatske: jedna iz Ministarstva pravosuđa, jedna iz državnog odvjetništva, te jedna iz redova sudaca.

Ovakva situacija je bila sve do 2009., a kroz to vrijeme Republika Hrvatska je iskazala interes za zaključivanje Sporazuma o suradnji. Budući da je Eurojust imao isti interes, to su započeli pregovori o suradnji između Republike Hrvatske i Eurojust-

²⁵ U ovom trenutku nije još određen „nacionalni predstavnik za Eurojust“, iako te poslove „prešutno“ obavlja nacionalni predstavnik za Europsku pravosudnu mrežu u kaznenim stvarima. (U Sloveniji također ista osoba je određena za obavljanje ovih poslova). Što se tiče nacionalnog predstavnika za Eurojust za terorizam..., e pa i tu postoji „prešutno“ određeni predstavnik.

²⁶ U ovom trenutku Eurojust ima kontakt osobe u 43 država širom svijeta: Albanija, Alžir, Argentina, Bolivija, Bosna i Hercegovina, Brazil, Kabo Verde, Kanada, Čile, Kolumbija, Egipat, Makedonija, Gruzija, Island, Indija, Irak, Izrael, Jordan, Japan, Kazahstan, Južna Koreja, Libanon, Libija, Lihtenštajn, Moldova, Mongolija, Crna Gora (bez obzira na potpisan Sporazum), Niger, Norveška (bez obzira na potpisan Sporazum), Palestina, Peru, Rusija (trenutačno „pod obostranim sankcijama“), Saudijska Arabija, Srbija, Singapur, Švicarska (bez obzira na potpisan Sporazum), Tajvan (Republika Kina), Tajland, Tunis, Turska, Ukrajina, USA (bez obzira na potpisan Sporazum).

Iako Kina nije navedena, ipak postoji i „neslužbena“ kontakt osoba.

a. Ovi pregovori su rezultirali potpisivanjem sporazuma 2007. godine, nakon čega je bilo potrebno čak dvije godine da bi se ovaj Sporazum implementirao.

Prednost ovog Sporazuma je što je na temelju tog Sporazuma Republika Hrvatska mogla uputiti "državnog odvjetnika za vezu" u Eurojust. Tako je 2009. upućen državni odvjetnik za vezu u Eurojust, te je tu dužnost obnašao do pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji.

Državni odvjetnik za vezu u mnogočemu ima ista prava kao i nacionalni članovi. On sudjeluje u radu kolegija, ali samo u onom dijelu kada se odlučuje o otvaranju predmeta. Državni odvjetnik za vezu ne može sudjelovati u onom dijelu kada kolegij raspravlja druga pitanja ili pak kada kolegij ima upravljačku ulogu (donosi odluke koje se tiču organizacije, korištenja proračuna i sl.). Međutim, državni odvjetnik za vezu može otvarati predmete prema svim državama članicama, te može organizirati koordinacijske sastanke. Isto tako, državni odvjetnik za vezu može se koristiti i svim kontakt osobama koje su na raspolaganju Eurojust-u; ima pristup bazama podataka koje se vode kod Eurojust-a. Stoga suradnja na razini državnih odvjetnika za vezu, a kojoj prethodi potpisivanje Sporazuma s Eurojust-om, donosi velike probitke. U ovom trenutku Eurojust ima potpisano više Sporazuma s trećim državama: Sjedinjene Američke Države, Norveška, Švicarska, Island, Lihtenštajn, Makedonija, Crna Gora, Moldova i Ukrajina. Od ovih država, neke su iskoristile mogućnost glede slanja državnog odvjetnika za vezu, pa tako u ovom trenutku pri Eurojust-u djeluju državni odvjetnici za vezu Norveške, Švicarske, Sjedinjenih Američkih Država, a odnedavno i Crne Gore. Krajem proljeća očekuje se i predstavnik Ukrajine²⁷.

Pored ovih sporazuma o suradnji, Eurojust razmatra i potpisivanje tzv. "strateških sporazuma". Ovi sporazumi bi se potpisivali imajući u vidu kako je tijekom pregovora s nekim državama shvaćeno da nije moguće potpisati sporazum o suradnji s njima, prije svega zbog teškog postizanja suglasnosti oko odredbi koje se tiču zaštite osobnih podataka. Imajući u vidu kako je suradnja s ovim državama od bitnog interesa za Eurojust, nastoji se pronaći rješenje/potpisivanje strateškog ugovora²⁸.

Osim sporazuma sa trećim državama, Eurojust je potpisao sporazum sa brojnim tijelima poput OLAF-a, EUROMED-a, Frontex-a, Europol-a, EJTN-a, I.A.P-a i brojnim drugim organizacijama. Naravno da sva ova tijela nisu od jednakog značenja za suradnju s Eurojust-om. Može se kazati kako je suradnja s Europol-om od posebne važnosti. Posebno imajući u vidu zakonodavstvo nekih država članica Europske unije, u kojima su dijelovi policije uključeni u izravan rad s predmetima, pogotovo u istražnoj fazi. Stoga je pri Eurojust-u utemeljen i posebna Odjel za

²⁷ U tijeku su pregovori glede potpisivanja Sporazuma s Albanijom i Gruzijom. Ovi pregovori su pri samom kraju, te se očekuje da će ubrzo biti potpisani Sporazumi. U tijeku su „višegodišnje pripremne radnje“ koje prethode pregovorima glede potpisivanja sporazuma s još nekim drugim državama, ali nije izgledno da će se skoro potpisati.

²⁸ Prije svega misli se na Tursku i Tunis. Međutim, još nitko nije vidio kako bi taj ugovor uopće mogao izgledati, niti je bilo sličnih pokušaja izrade makar i nacrtu takvog ugovora.

Europol; organiziraju se zajednički operativni sastanci, razmjenjuju informacije i slično²⁹.

Kada se spominju sporazumi sa trećim državama, postoji mogućnost da Eurojust pošalje svog "liaison magistrate" u treće države³⁰. To se još nije dogodilo, iako se jako razmatralo, npr. slanje predstavnika Eurojust-a u Tursku ili u Tunis. Međutim, to dovodi do brojnih pitanja, prije svega kakve ovlasti bi ta osoba mogla imati. Da li bi bila ovlaštena za razmjenu podataka, čije zakonodavstvo bi se primjenjivalo....³¹

Spominjući strukturu Eurojust-a, bilo bi uputno spomenuti i funkciju administrativnog direktora. Međutim, budući da je njegova funkcija više orijentirana na ostvarivanje uvjeta za normalno funkcioniranje Eurojust-a, a on nema nikakvog udjela glede pravosudne suradnje, to nema potrebe za detaljnijim elaboriranjem njegova položaja i rada. Slično je i sa pitanjima kojima se Odlukom uređuju pitanja proračuna, osoblja³², odnosa s EU Parlamentom, Vijećem i Komisijom.

²⁹ Nova zgrada Eurojust-a smještena je u neposrednoj blizini zgrade EUROPOL-a, pa je i to doprinijelo intenziviranju suradnje.

³⁰ Članak 27.a

Suci za vezu raspoređeni u treće države

1. Kako bi se olakšala pravosudna suradnja s trećim državama u predmetima u kojima Eurojust pruža pomoć u skladu s ovom Odlukom, Kolegij može rasporediti suce za vezu u treće države, podložno sporazumu iz članka 26.a s tom trećom državom. Prije početka pregovora s tom trećom državom, Vijeće kvalificiranom većinom daje odobrenje. Eurojust obavješćuje Vijeće o svim planovima koje ima u pogledu započinjanja takvih pregovora i Vijeće može donijeti svaki zaključak koji smatra odgovarajućim.

³¹ Naime, u ovom trenutku se zna da svi nacionalni članovi postupaju unutar ovlasti određenih nacionalnim zakonodavstvom. Za ovu osobu bi bilo uputno koga bi ona zastupala, kome bi odgovarala. Osim toga troškovi slanja takvog državnog odvjetnika za vezu bili bi iznimno skupi, pa stoga za sada nisu ozbiljnije razmatrani.

³² Proračun za 2018. je nešto veći od 37 milijuna eura, a ukupno je zaposlenih 370 osoba.

2. Kako ostvariti suradnju putem Eurojust-a

U predmetima u kojima je izgledno da će biti potrebna međunarodna pravna suradnja, vrlo često se postavlja pitanje kada i kako ostvariti ovu pravosudnu suradnju. Naime, pravosudna suradnja je vrlo često vrlo formalna, u pravilu dugotrajna, što sve može izravno utjecati na trajanje, ali i na kakvoću kaznenog postupka. Naime, može doći u pitanje poštivanje zakonom određenih rokova ili nemogućnost uspostavljanja odgovarajućeg kontakta u zamoljenim državama, pa dakle i nemogućnosti pribavljanja određenih dokaza ili izvođenja radnji.

U odnosu na sve ove dvojbe Eurojust nudi vrlo pojednostavljena rješenja, te predstavlja „posrednika“ koji omogućava da se dobiju konkretni odgovori na ova ili pak neka druga pitanja od značenja za pravodobno i kvalitetno vođenje kaznenog postupka.

2a. Kada se obratiti Eurojust-u?

Odgovor je vrlo jednostavan: uvijek kada postoji *bilo kakvo pitanje* koje u sebi nosi nekakvu potrebu glede međunarodne suradnje u tom predmetu, bez ikakvog oklijevanja možete se obratiti Eurojust-u. Točno je da je Eurojust osnovan u cilju "borbe protiv teških kaznenih djela", da bi nadležnost Eurojust-a prema kaznenoj nomenklaturi upućivala na složenija kaznena djela, međutim u stvarnosti to uopće nije tako. Bez obzira o kako složenom pitanju međunarodne pravne suradnje se radi, u Eurojust-u su uvijek spremni pomoći.

Prema tome, bez obzira radi li se o tome da je potrebno izvršiti dostavu nekakvih dokumenata, utvrditi adresu svjedoka ili okrivljenika, ili je pak potrebno donijeti odluku o zamrzavanju imovine, uvijek je moguće, bez oklijevanja obratiti se Eurojust-u. Prednosti su Eurojust-a što se u jednoj zgradi nalaze predstavnici svih država članica Europske unije, te svi oni imaju odličan pregled svojih nacionalnih sustava; svi imaju i znanje i iskustvo u radu s predmetima koji se tiču međunarodne pravne pomoći. Kroz sve ove godine, u Eurojust-u se uspjelo stvoriti ono što je najbitnije za ovakvu vrstu tijela koje se bavi međunarodnom suradnjom, a to je spremnost da se pomogne te nađe odgovor na tražena pitanja³³.

Stoga bez obzira o kako složenom predmetu se radi, ukoliko postoje nedoumice ili pak potreba za međunarodnom pravnom pomoći, uvijek je dobro obratiti se Eurojust-u. Ono što će se dobiti u najmanju ruku je odgovor na pitanje o tome je li moguće ili nije moguće ostvariti međunarodnu pravnu pomoć, odnosno što se može i na koji način napraviti. Isto tako, ponekada je i sam pokušaj da se ostvari međunarodna pravna pomoć dovoljan da bi se isključile neke „negativne“ okolnosti. Naime, jednom kada se poduzmu sve mjere u cilju pribavljanja, izvođenja nekog dokaza, te kada se iscrpe svi pravni putovi, moguće je lakše donositi neke odluke koje je inače potrebno donijeti u predmetu. Imajući u vidu kako je povijesno međunarodna pravna pomoć uvijek bila spojena s dugotrajnošću i složenošću, sada

³³Postojalo je jedno „prešutno“ načelo među starijim kolegama u Eurojust-u: "Reci mi što ti treba, ali me nemoj pitati za detalje kako ću to napraviti. Budi siguran da ćeš dobiti ono što tražiš, te budi siguran da će to biti valjan dokaz u postupku pred sudom".

kada je moguće istu zatražiti ili ubrzati putem Eurojust-a, prava je šteta ne iskoristiti ovu mogućnost, čak i kada postoji mogućnost „negativnog“ ishoda, odnosno da zahtjevu neće biti moguće udovoljiti.

Svi subjekti u Republici Hrvatskoj koji su u doticaju s predmetima koji se tiču pravosudne suradnje, mogu se obratiti Eurojust-u. Dakle, ne samo sudovi i državna odvjetništva, to se jednako tako odnosi i na Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske. I u predmetima u kojima postoje problemi u vezi s izručenjem (iako je to s stupanjem EU postalo manje bitno što se tiče država članica Europske unije), s dostavom nekakve dokumentacije, te posebno kada su u pitanju predmeti u vezi azila, može se očekivati da se određeni rezultati postignu i putem Eurojust-a³⁴.

Kod takvog stanja stvari uopće ne treba oklijevati kod obraćanja Eurojust-u radi ostvarivanja ili olakšavanja ostvarivanja međunarodne pravne suradnje u kaznenim predmetima. Tim više što se vrlo jednostavno obratiti Eurojust-u.

2b. Kako se obratiti Eurojust-u

Još jedan vrlo jednostavan odgovor: putem nacionalnog člana. Nacionalnog člana najjednostavnije je kontaktirati putem elektroničke pošte: icule@eurojust.europa.eu.

U Eurojust-u je gotovo pravilo da se sva komunikacija ostvaruje putem elektroničke pošte. Naravno, za komunikaciju putem elektroničke pošte, trebalo bi se pridržavati određenih sigurnosnih pravila, a to podrazumijeva i pravila koja se tiču zaštite osobnih podataka. Stoga u onom dijelu u kojem je "tekst vidljiv" trebalo bi izbjegavati pisati osobne podatke određenih osoba, bilo svjedoka, okrivljenika, dakle osoba u vezi kojih postoji određeno traženje. Takvi podaci se u pravilu stavljaju u prilogu. Prilog može biti skeniran, te se najčešće upravo radi na taj način da su prilozi skenirani i priloženi uz poruku. Iako su ova pravila koja se tiču zaštite osobnih podataka vrlo obvezujuća, u praksi se primjećuje da ih se mnogi ne pridržavaju. Stoga nije neobično dobiti upite s svim podacima, ne samo glede imena i prezimena, već i datuma rođenja, obiteljskog stanja, imena povezanih članova obitelji i slično. To definitivno treba izbjegavati. Takve podatke treba staviti u prilog.

Osim što se nacionalnog člana može kontaktirati putem elektroničke pošte, moguće je to napraviti i na način kako smo to prije uobičavali raditi, putem telefona ili putem telefaksa³⁵. Telefaks je jako dobro rješenje, budući da sve ono što se putem telefaksa dostavlja nacionalnom članu, sve se to primi u formi elektroničke pošte. To je također poželjna opcija, jer baš poput elektroničke pošte, ostavlja "pisani trag", a to je potrebno kako bi se mogao otvoriti predmet. Naravno i kontakt putem telefona³⁶ (ili

³⁴ Spominjući azil treba voditi računa kako neke države možda i neće biti spremne na suradnju po tom pitanju smatrajući, kako se radi o upravnoj, a ne pravosudnoj stvari u kaznenim stvarima, međutim pitanja azila vrlo često se vezuju uz pitanje izručenja, pa kod takvog stanja stvari ipak se u pravilu nastoji pomoći i odgovoriti na zahtjev.

³⁵ Telefaks: +31 (0)70 412 5381

³⁶ Telefon: +31 (0)70 412 5380

mobitela³⁷) je vrlo praktičan, vrlo jednostavan, a isto tako učinkovit. Nakon što se uspostavi kontakt putem telefona (mobitela), nacionalni član će pružiti informacije o tome na koji način dalje nastaviti komunikaciju, odnosno suradnju. U određenom trenutku ova suradnja se mora nastaviti razmjenom pismena. Ovo iz razloga što nacionalni član također vodi evidenciju o zaprimljenim zahtjevima.

Ova evidencija u naravi predstavlja upisnik "E", a taj upisnik se vodi pri Uredu Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske³⁸. U taj upisnik se unose svi zahtjevi koje nacionalni član zaprimi, ali ne samo zahtjevi, već i sve one obavijesti, različiti upiti koji se zaprimaju. Dakle, jedan uobičajen upisnik kakav postoji u svim državnim odvjetništvima i sudovima, ali ovaj je specifičan po tome što se u njega uvode zahtjevi koji su zaprimljeni u vezi s suradnjom koja se ostvaruje putem Eurojust-a.

Nakon što se uspostavi inicijalni kontakt, u pravilu će nacionalni član u svom odgovoru navesti što mu je potrebno dostaviti kako bi se mogao obratiti nadležnom nacionalnom uredu pri Eurojust-u, radi ostvarenja zahtjeva za izvršenje međunarodne pravne pomoći. Kada se radi o zahtjevu za pružanje međunarodne pravne pomoći, nacionalni član će se ne samo obratiti nacionalnom članu zamoljene države, već će unijeti predmet u CMS (Case management system). U CMS se unose svi predmeti koji cirkuliraju između nacionalnih ureda, dakle svi zahtjevi za pružanje međunarodne pravne pomoći. To je jedan složen sustav u koji se unose brojne pojedinosti (entiteti), te nacionalni član odlučuje tko će sve imati pristup podacima koje on unosi u taj upisnik. U pravilu nacionalni član dopušta pristup unesenim podacima ovlaštenim predstavnicima nacionalnih ureda zamoljene države. U CMS se pored redovnih informacija o predmetu, prilaže odgovarajuća dokumentacija. U pravilu se to odnosi na inicijalno pismo, inicijalni podnesak, a to je najčešće zamolnica za međunarodnu pravnu pomoć. Stoga kada se dostavljaju skenirani dokumenti, u pravilu je potrebno dostaviti zahtjev za međunarodnu pravnu pomoć. Ukoliko je preveden na jezik zamoljene države, potrebno ga je dostaviti skeniranog i na tom jeziku. Naravno, neće se uvijek raditi o zahtjevu za pružanje međunarodne pravne pomoći, nekada će se raditi tek o zahtjevu za adresom ili dostavom određenih podataka. U tom slučaju najjednostavnije je napraviti uobičajeni podnesak (dopis) kojim se traže ti podaci, te ga samo proslijediti nacionalnom članu, kako bi se takav dokument mogao unijeti u CMS, te predstavljati ono što se naziva "inicijalnim dokumentom", a što će biti orijentir predstavnicima nacionalnog ureda zamoljene države pri Eurojust-u u daljnjem postupanju³⁹.

Nakon obraćanja nacionalnom članu, predstavnici domaćih tijela gotovo da više ne moraju raditi ništa. Nacionalni član će poduzimati radnje u vezi s izvršenjem tog zahtjeva, te će o tome pravodobno obavještavati predstavnike domaćih pravosudnih tijela. Naravno, to će zavisiti od oblika međunarodne pravne pomoći koja je zatražena: kada se traži presuda nekog stranog tijela ili neka adresa, nije za

³⁷ Broj mobitela (trenutačno): 00 385 99 216 76 93

³⁸ Članak 35 Poslovnika o radu državnog odvjetništva

³⁹ Nekada već postoji takav podnesak u spisu, ukoliko je prethodno upućen zamoljenoj državi. U tom slučaju, dovoljno je proslijediti taj podnesak.

očekivati bilo kakvu daljnju interakciju. Međutim, ukoliko bude u tijeku nekakva istraga, gdje će možda biti potrebno uspostaviti izravne kontakte s nadležnim pravosudnim tijelima zamoljene države, onda će u tom slučaju nacionalni član pri Eurojust-u organizirati i takve kontakte/susrete.

Ipak postoji jedna "obveza" predstavnika domaćih pravosudnih tijela: nakon što dobiju odgovarajući podatak, ili pak zamolnica bude izvršena, poželjno je da o tome obavijeste nacionalnog člana. Događa se da se nekada zahtjev izvrši bez da o tome bude obaviješten nacionalni član. Kod takvog stanja stvari predmet još uvijek stoji otvoren kod Eurojust-a, pa ga je potrebno zatvoriti na kolegiju⁴⁰.

Postoji i mogućnost obraćanja nacionalnom članu u žurnim slučajevima, ali o tome će biti više riječi kada bude govora o Stalnoj koordinacijskoj jedinici.

⁴⁰ U pravilu nacionalni uredi ne vole kada se predmeti ne zatvaraju odmah nakon što je zahtjevu udovoljeno, jer u slučaju ukoliko netko bude radio statistiku, bit će vidljivo da se dugo udovoljava traženjima, što nije pohvalna okolnost. Stoga je jako uputno da čim se primi odgovarajuća dokumentacija ili zamolnica bude izvršena, djelomično ili u potpunosti, o tome obavijestiti nacionalnog člana kako bi mogao zatvoriti predmet na Kolegiju.

3. Što se može očekivati od suradnje putem Eurojust-a

O tome što se može očekivati od suradnje putem Eurojust-a, u velikoj mjeri zavisi o naravi međunarodne pravne pomoći koja i kakva se traži. Nije isto tražiti tek informacije u vezi s predmetom, ili pak inicirati izravnu suradnju s stranim pravosudnim tijelima koja bi mogla rezultirati čak i zaključivanjem ugovora o zajedničkom istražnom timu.

3a. Zamolnice za međunarodnu pravnu pomoć

Ovo bi bio jedan skupni pojam, budući da zamolnice ili zahtjevi za međunarodnu pravnu pomoć mogu sadržavati različite oblike međunarodne pravne pomoći kakve se traže: od „male međunarodne pravne pomoći“, pa sve do različitih oblika međunarodne pravne pomoći kojom se traži izvođenje određenih dokaznih radnji. Naravno, treba voditi računa o tome da se instrumenti međunarodne pravne suradnje, posebice unutar Europske unije, neprestano razvijaju i moderniziraju.

Načelno, u svim predmetima u kojima je zatražena ili se tek treba zatražiti međunarodna pravna pomoć, moguće je zatražiti asistenciju Eurojust-a. Moguće je zatražiti sve podatke koji se tiču forme, jezika, kontakt podataka o osobama i ustanovama..., a koji su od važnosti za sastavljanje i upućivanje zamolnice. Točno je da s uspostavljanjem Europske pravosudne mreže, te brojnim kontakt osobama koje postoje u brojnim pravosudnim tijelima Republike Hrvatske, ovo neće biti tako često. Međutim, ukoliko postoji bilo kakav problem ili zastoje u dobivanju ovih podataka putem Europske pravosudne mreže, nema nikakve zapreke da se s ovim zahtjevom kontaktira Eurojust. Isto tako, u predmetima u kojima je zatražena pravna pomoć, moguće je putem Eurojust-a ubrzati postupanje po zahtjevu, ili ukoliko postoje problemi s izvršenjem, putem Eurojust-a je moguće zatražiti rješavanje spornih pitanja.

Kada su u pitanju „moderniji“ instrumenti za ostvarivanje pravne pomoći, već je do sada Europski uhidbeni nalog napravio znatne pomake, učinio znatno bržom i učinkovitijom predaju traženih osoba, bilo radi vođenja kaznenog postupka ili pak radi izdržavanja kazne zatvora. Ipak, i u predmetima u kojima je izdan Europski uhidbeni nalog, događa se da se traži odgovarajuća pomoć putem Eurojust-a. To je najčešće u situacijama kada se radi o izvršenju odluke, te je potrebno kontaktirati različite države članice, a radi ishođenja odgovarajućih suglasnosti glede prolaska kroz njihove države. Mnoge države u tome se strogo pridržavaju pravila te traže ishođenje ovih suglasnosti⁴¹. Često su rokovi vrlo kratki, mnogo osoba je uključeno (u pravilu iz MUP-a koje prate izvršenje predaje tražene osobe), te je sam postupak dosta skup. U takvim slučajevima moguće je zatražiti žurnu intervenciju putem Eurojust-a.

Od 26. listopada 2017. se i u Republici Hrvatskoj primjenjuje Europski istražni nalog. On je u mnogome zamijenio instrumente međunarodne pravne pomoći kako su bili regulirani našim Zakonom o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima. Mnoge države članice Europske unije su već implementirale Europski

⁴¹Kada se radi npr. o transferu, predaji tražene osobe na način da se iz Švedske preko Njemačke (bilo koje zračne luke), treba realizirati do nekog grada u Hrvatskoj, onda je u tom slučaju potrebno ishoditi odgovarajuću suglasnost nadležnog pravosudnog tijela Njemačke.

istražni nalog, tako da su sada "klasične" zamolnice za pružanje međunarodne pravne pomoći otišle u povijest. Budući da se radi o početnoj primjeni ovog instrumenta, postoje određeni problemi u postupanju po istom: nekada nedostaju odgovarajući kontakt detalji, nekada nedostaju potvrde koje bi trebale biti sastavni dio naloga, a bez kojih nije moguće pristupiti izvršenju naloga. Sve su to stvari koje je moguće tražiti i dobiti putem Eurojust-a.

Dakle, sve ono što predstavlja klasičnu međunarodnu pravnu pomoć u kaznenim stvarima, moguće je ostvariti suradnjom putem Eurojust-a.

3b. Koordinacijski sastanci

Organiziranje koordinacijskog sastanka u zgradi Eurojust-a (ili pri pravosudnim tijelima neke od država članica) je možda i najveća prednost i najbolja usluga koju Eurojust može pružiti u okviru međunarodne pravosudne suradnje u kaznenim predmetima.

Ovi koordinacijski sastanci vrlo su česti u ranim fazama kaznenog postupka, u predistražnoj fazi ili pak tijekom same istrage. Naime, u predmetima u kojima je u počinjenju kaznenog djela sudjelovalo više počinitelja, koji su djelovali na području različitih država, koji su različitih državljanstava, koji imaju boravišta ili prebivališta na području različitih država, ili su posljedice njihovih djelovanja nastale na području različitih država, ili se pak odgovarajući dokazi nalaze u različitim državama, potrebno je uspostaviti što kvalitetniju suradnju u realnom vremenu. Naime, gotovo sve države članice Europske unije suočene su s limitiranim trajanjem istraga, odnosno kaznenih postupaka. Stoga više nije moguće čekati na izvršenje zahtjeva za međunarodnu pravnu pomoć kako bi se mogao napraviti sljedeći korak. Nekada je potrebno izvesti neke dokazne radnje (npr. pretrage stanova), u isto vrijeme u raznim državama, prema različitim osobama. U takvim situacijama, kada pravosudni dužnosnici, u pravilu državni odvjetnici, imaju predmete u kojima im je potrebna konkretna suradnja u realnom vremenu s predstavnicima drugih pravosudnih tijela, mogu se obratiti Eurojust-u.

U tom slučaju nacionalni član pri Eurojust-u najprije će organizirati "sastanak druge razine". Ovaj sastanak „druge razine“ je ustvari jedan vrlo neformalan sastanak gdje nacionalni član države moliteljice obavještava nacionalnog člana zamoljene države da bi želio s njim razmijeniti mišljenja o predmetu. Tijekom tog sastanka upoznaje ga s predmetom kakav se u konkretnom slučaju događa u Republici Hrvatskoj, s potrebama pravosudnih tijela u Republici Hrvatskoj, te traži od njega da uspostavi kontakt s nadležnim pravosudnim tijelima svoje države, te da zatraži od njih da ga obavijeste imaju li kakvih podataka o sličnim radnjama/postupcima u svojoj državi, te jesu li možda zainteresirani za suradnju - u konkretnom slučaju za razmjenu mišljenja i podataka. Nakon što nacionalni član zamoljene države dobije povratnu informaciju, on obavještava nacionalnog člana države moliteljice (u ovom slučaju Republike Hrvatske) kako je moguće uspostaviti suradnju. Tada nacionalni član (u ovom slučaju Republike Hrvatske) organizira koordinacijski sastanak u Eurojust-u. Na ovaj koordinacijski sastanak se pozivaju do dva člana iz države moliteljice (u pravilu su to državni odvjetnici koji rade na predmetu), te se pozivaju dužnosnici iz zamoljene države koji rade na odgovarajućem predmetu. I ta država

može poslati najviše dva člana⁴². Eurojust snosi troškove smještaja i putovanja, kao i troškove prevođenja, tako da svi sudionici koordinacijskog sastanka govore svojim jezikom.

Tijekom koordinacijskog sastanka pravosudni dužnosnici koji postupaju u svojim predmetima dogovaraju se o svim detaljima u vezi s daljnjim radom u predmetu: od toga da li će biti potrebno obaviti određena uhićenja, pretrage stanova, da li će biti potrebno oduzimati predmete, da li će trebati blokirati račune i donositi odluke o privremenom oduzimanju predmeta, ili pak o tome je li možda bolje cjelokupan predmet već od samog početka procesuirati u nadležnosti samo jedne države.

U tom slučaju na koordinacijskom sastanku se može dogovoriti na koji način će se postupiti imajući u vidu da se eventualni počinitelji kaznenih djela mogu nalaziti na području više država (dogovoriti izdavanje EUN-a i sl.). Na ovakvom sastanku se mogu zaista dogovoriti svi detalji oko toga što će se razmijeniti: tko će napraviti kakve naloge, na kojem jeziku će se to napraviti, a vodeći pri tome računa o specifičnostima svake pojedine države (kada je moguće pristupiti uhićenju; što treba za pretragu stana, da li je potreban poseban zahtjev za privremeno oduzimanje predmeta kod pretrage stana i sl.). Nakon što se sudionici koordinacijskog sastanka dogovore oko svih detalja, voditelj sastanka (nacionalni član države članice koji organizira sastanak) će napraviti zaključke koje će dostaviti svim sudionicima sa svim kontakt podacima svih sudionika. Ovo je bitno budući da će ovi zaključci ubuduće predstavljati uporište za daljnje postupanje. Isto tako, razmjena kontakt podataka je vrlo bitna, jer se vrlo često dogodi kako se nakon toga nastavi izravna suradnja između sudionika koordinacijskog sastanka, čak i bez obavještanja nacionalnih članova koji su inicijalno sudjelovali u organizaciji koordinacijskog sastanka.

Koordinacijski sastanak se ne mora održati u Eurojust-u, on se može održati i u nekoj od država članica, zavisno od složenosti samog postupka, dokumentaciji za koju je dobro da bude pri ruci osobama koje će sudjelovati na sastanku, te različitim drugim okolnostima koje mogu biti bitne za održavanje sastanka⁴³.

Naravno, na koordinacijskom sastanku će se raspraviti, po prijedlogu nekih od sudionika sastanka, mogućnost potpisivanja ugovora o zajedničkom istražnom timu. Naime, koordinacijski sastanak je dobra prilika da sudionici sastanka razmijene svoja mišljenja o svim koristima, odnosno nedostacima, upuštanja u zajednički istražni tim.

Tijekom održavanja koordinacijskog sastanka vrlo često se donese odluka o tome kada će se poduzeti odgovarajuće mjere u predmetu (Action Day). Ukoliko je pak dogovoren Action Day, Eurojust pruža i dodatne mogućnosti, organiziranjem i sudjelovanjem u radu koordinacijskog centra.

⁴² Svaka uključena država može poslati i više članova, međutim, Eurojust snosi troškove za smještaj i putovanja do najviše dva člana iz svake države koja sudjeluje na koordinacijskom sastanku.

⁴³ U pravilu, kolegij takve sastanke dopušta izvan prostorija Eurojust-a ukoliko su jeftiniji nego da se održavaju u prostorijama Eurojust-a u Haagu. Čak i ukoliko nisu jeftiniji, ali nisu ni bitno skuplji nego u prostorijama Eurojust -a (do +10%), kolegij može donijeti odluku da se ovaj sastanak održi izvan prostorija Eurojust-a.

3c. Koordinacijski centar

Ukoliko je to raspravljeno, te dogovoreno tijekom koordinacijskog sastanka, nacionalni članovi uključenih država pri Eurojust-u, će organizirati koordinacijski centar. Koordinacijski centar se organizira u prostorijama Eurojust-a, koje su za to posebno opremljene, prije svega različitom vrstom uređaja za vezu. Na sudjelovanje u radu koordinacijskog centra pozivaju se nacionalni članovi ili drugi dužnosnici pri nacionalnim uredima, a mogu se pozvati i predstavnici pravosudnih tijela uključenih država. Koordinacijski centar se održava u vrijeme provođenja radnji (Action Day), kada svi sudionici koordinacijskog centra u realnom vremenu prate što se događa u njihovim državama (uhićenja, pretrage i sl.).

Svi sudionici koordinacijskog centra imaju saznanja o tome kako napreduju izvođenja dogovorenih radnji, te da li je možda došlo do određenih zapreka. Je li npr. na licu mjesta pronađen sef za koji je potreban, sukladno domaćem zakonodavstvu, poseban nalog bez kojega se ne može pristupiti njegovom otvaranju. U tom slučaju osobe koje sudjeluju u izvođenju radnji u državama sudionicama će se putem koordinacijskog centra obratiti nacionalnom članu, te će se dogovoriti za donošenje i dostavljanje odgovarajućih naloga, odnosno drugih potrebnih dokumenata, kako bi se moglo nesmetano nastaviti s izvođenjem dogovorenih radnji.

Naravno, organiziranje koordinacijskog centra služi i kao zgodna prilika za davanje priopćenja za javnost. To je jedna od pratećih bolji suvremenih oblika pravosudne suradnje: naprosto „potreba“ da se i putem medija ukaže na važnost zajedničkog rada i suradnje u borbi protiv prekograničnog kriminala. Ovakva priopćenja u pravilu se naprave u prostorijama koordinacijskog centra koji je opremljen i za proizvodnju takvih priopćenja, a Eurojust ima i poseban odjel koji se bavi upravo tim radom.

3d. Zajednički istražni timovi

Više puta su spomenuti zajednički istražni timovi, također jedan od instrumenata neposredne pravosudne suradnje u kaznenim stvarima. Oni imaju goleme prednosti: paralelno se mogu izvoditi dokazne radnje u mnogim državama; za izvođenje tih radnji nisu potrebni klasični zahtjevi za međunarodnom pravnom pomoći ili nalozi, te radnje koje se na taj način izvedu i rezultati koji se tako pribave su (u pravilu) prihvatljivi kao dokazi za sve one države koje su sudionice zajedničkog istražnog tima. To su najveće prednosti zajedničkog istražnog tima, ali ima i drugih.

Naime, sukladno domaćem zakonodavstvu nacionalni član Republike Hrvatske je supotpisnik Ugovora o zajedničkom istražnom timu. Nacionalni član može zatražiti dodatna sredstva za sve članove zajedničkog istražnog tima. Dijelom se radi o novčanim sredstvima koja se u pravilu traže ukoliko je potrebno sufinancirati putovanja iz jedne države u drugu državu (npr. radi sudjelovanja pri izvođenju određenih dokaznih radnji), ali isto tako i za troškove prevođenja. Eurojust ima poseban odjel koji se bavi zajedničkim istražnim timovima. Taj odjel ima na raspolaganju znatna sredstva, koja se iz godine u godinu povećavaju. Osim novčanih sredstava Eurojust može osigurati i tehničku pomoć u smislu privremenog dodjeljivanja računala, prijenosnih računala, mobilnih uređaja, a sve kako bi se

osiguralo da osobe koje su uključene u rad zajedničkog istražnog tima imaju podjednake uvjete za rad s jedne strane, a s druge strane kako bi mogle biti u neposrednom kontaktu za vrijeme u kojem se provodi istraga i na temelju zajedničkog istražnog tima.

Međutim, zajednički istražni tim ima i određene nedostatke, te treba biti oprezan kada se pristupa zaključivanju Ugovora o osnivanju ovog tima. Točno je da se mogu očekivati određena sredstva od Eurojust-a kao podrška za izvođenje odgovarajućih radnji, ali treba voditi računa o tome hoće li ta sredstva biti dovoljna u konkretnom slučaju. Vrlo često se u predmetima prekograničnog kriminala koriste i posebne dokazne radnje, prisluškuju se telefonske veze, ozvučuju se prostori, automobili i sl. O tome se sastavljaju, s jedne strane ispisi, a s druge strane izrađuju različiti digitalni mediji u kojima se pohrane rezultati izvođenja ovih posebnih dokaznih radnji. Stvari se kompliciraju kada je potrebno najprije prepisati, pa potom i prevesti rezultate dokaznih radnji. Naime, nekada zna biti na tisuće stranica ispisa ovih "transkripata", nekada satima i satima traje preslušavanje ovih digitalnih zapisa. Problem je što se vrlo često događa da su počinitelji djela ili osobe koje su objekt izvođenja ovih dokaznih radnji strani državljani koji govore na svojim jezicima, vrlo često i u dijalektima svojih jezika. Kada su u pitanju tisuće stranica koje je potrebno prepisati pa potom i prevesti, to dovodi do golemih troškova. Naravno, sve ove brojne stranice uopće nisu bitne za eventualan kazneni postupak, ali ukoliko do njega dođe i ukoliko se budu namjeravali koristiti u sudskom postupku, bit će ih potrebno jednom sve prevesti i priložiti sudu, jer će obrana imati pravo uvida u kompletne materijale. Stoga to može stvoriti brojne probleme, te je potrebno uvijek dobro razmisliti što su prednosti a što nedostaci kod upuštanja u zajednički istražni tim. Posebno sada kada mnoge države imaju mogućnost primjene europskog istražnog naloga koji je vrlo jednostavan za upotrebu, te s kojim se mogu postići jako dobri rezultati.

3e. Stalna koordinacijska jedinica

Stalna koordinacijska jedinica je također nešto što je nametnuto Eurojust-u, na čemu je Europsko vijeće inzistiralo. Izvorno to se zove "On-Call Coordination"⁴⁴, ali je eto prevedeno kao Stalna koordinacijska jedinica. Da bi bilo razumljivije: radi se o stalnom dežurstvu. Postoji telefonski broj koji je dostupan svima, svim pravosudnim dužnosnicima odnosno osobama koje sudjeluju u kaznenim predmetima, na koji broj se mogu javiti i zatražiti odgovarajuće usluge u vezi s pravnom pomoći. Taj broj je dostupan 24 sata dnevno. Radi se o sljedećem broju **00800 387 65 878**.

Kada se iz Hrvatske nazove ovaj broj, ili će se javiti nacionalni član ili će se uključiti automatska sekretarica radi mogućnosti ostavljanja poruke na hrvatskom jeziku. U svakom slučaju, biti će moguće izravno na hrvatskom jeziku komunicirati s nacionalnim članom, te provjeriti na koji način se može ostvariti odgovarajuća pravosudna suradnja, odnosno, biti će moguće ostaviti poruku na hrvatskom jeziku.

⁴⁴ Stalna koordinacijska jedinica je pokrenuta 04. lipnja 2011., sukladno članku 5a Odluke o Eurojust-u

Međutim, ukoliko govorite engleski jezik, tada se možete obratiti bilo kojem nacionalnom članu, bilo koje države članice, te možete izravno zatražiti odgovarajuće usluge⁴⁵.

Pored „dobre ideje“ ipak postoji mnogo nedostataka. Prije svega, prisutan je problem javljanja "na nepoznat broj". Zaista su moguće zlouporabe, a nacionalni članovi su u pravilu iskusni pravosudni dužnosnici koji sebi ne žele dopustiti nešto takvo. Bilo tko se može predstaviti kao državni odvjetnik, sudac ili policajac iz bilo koje države i tražiti određene podatke. Svaki takav razgovor završit će upućivanjem pozivatelja da se javi nacionalnim članu svoje države, a ukoliko se javio nacionalnom članu svoje države, da mu se obrati pisanim putem. Priča će se vratiti na početak, na obraćanje putem elektroničke pošte, radi ostavljanja pisanog traga i odgovarajućih kontakt podataka. U tom slučaju nacionalni član će biti u mogućnosti provjeriti identitet osobe koja zove, provjeriti o čemu se radi, te će tek tada moći dati smislen odgovor ili pak uputu.

Stoga ova Stalna koordinacijska jedinica nije za sada uopće ispunila svrhu svog postupanja, jer kod postojanja elektroničke pošte, telefonskih brojeva nacionalnih članova koje svi imaju, ovo se naprosto ukazuje suvišnim te prije svega nesigurnim.

3f. Razmjena informacija

Svi oblici međunarodne suradnje u kaznenim predmetima počivaju na razmjeni informacija. Nekada je to formalno, nekada neformalno, ali bez razmjene informacija, a prije svega pravodobne razmjene informacija, nije moguće napraviti kvalitetan pomak u borbi protiv prekograničnog kriminaliteta. Da bi se osigurala razmjena informacija postoji posebna odredba u članku 13. Odluke o Eurojust-u. Kako bi se pojednostavnila razmjena ovih informacija, to je kod Eurojust-a razvijen tzv. Eurojust obrazac (predložak) za prijenos podataka iz članka 13. (5.). Radi se o obrascu koji se ispunjava u elektronskoj formi, te se na taj način može izravno dostaviti elektronskim putem nacionalnom članu, a isto tako, se može isprintati.

Ova odredba iz Odluke o Eurojust-u ima svoju korespondirajuću odredbu u članku 12.d Zakona o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije, u kojoj je izravno navedeno kako će Državno odvjetništvo Republike Hrvatske obavijestiti nacionalnog člana Republike Hrvatske o postojanju sumnje na počinjenje kaznenih djela iz nadležnosti Eurojust-a koja uključuju najmanje dvije države članice Europske unije⁴⁶. U pravilu ovo se ne radi. Tijekom pregovora s Europskom unijom bilo je zamjerki glede ove razmjene informacija, međutim, postoji jedna praktična stvar: uvijek kada postoji sumnja na počinjenje kaznenih djela koje uključuje dvije ili više članica država Europske unije, postoji i

⁴⁵ Tako je to zamišljeno. Međutim, to tako ne funkcionira, iako i dalje Europsko vijeće inzistira na postojanju ove Stalne koordinacijske jedinice.

⁴⁶ U odluci o Eurojust-u ovakva „obveza“ obavještavanja postoji kada su „uključene najmanje 3 države članice EU“. U našem zakon „najmanje 2 uključene države“. Nije poznat razlog zašto smo preuzeli više „obveza“ nego što je od nas traženo.

odgovarajući zahtjev za međunarodnu pravnu pomoć. Kada postoji zahtjev za međunarodnu pravnu pomoć, to znači da će te uključene države biti putem zahtjeva vrlo detaljno obaviještene o svemu što se događa u državi moliteljici. Očito je da ovakva objašnjenja nisu dovoljna, te je zbog toga i osmišljen ovaj obrazac te se države članice pozivaju da ga što češće ispunjavaju.

To nije jedini obrazac koji je razvijen pri Eurojust-u već postoji i obrazac iz članka 17. stavka 7. Okvirne odluke o europskom uhidbenom nalogu. U ovaj obrazac se unose osnovni podaci o uhidbenom nalogu, traženoj osobi, kaznenom djelu i slično. Međutim, središnji dio (i glavni razlog popunjavanja) odnosi se na „razloge kašnjenja“ u izvršenju uhidbenog naloga.

Kada se već spominju razmjene informacija, a ne ulazeći pritom u odredbe domaćeg zakonodavstva koje pružaju ovu mogućnost, tek usputno spominje se Konvencija o pružanju međunarodne pravne pomoći između država članica EU iz 2000. godine, koja je u članku 7. također predvidjela spontanu razmjenu informacija. Međutim, radi se o Konvenciji koju Republika Hrvatska jest potpisala, ratificirala, deponirala potpis i sve ostalo, kao i 27 drugih država. U slučaju ove Konvencije potpisi se deponiraju u Rimu, međutim, jedna država odbija potpisati ovu Konvenciju, zbog čega se ova Konvencija još uvijek ne primjenjuje u (prema) Republici Hrvatskoj.

4. Stručno usavršavanje pri Eurojust -u

Iako Eurojust više nije tako mlado „pravosudno i specifično tijelo“ Europske unije, ipak je vidljivo kako u svim državama članicama Europske unije ne postoji dovoljno razvijena svijest o mogućnostima suradnje putem Eurojust-a. Stoga posebno tijelo - EJTN, koje je inače nadležno za različite oblike stručnog usavršavanja u pravosudnim tijelima Europske unije, nudi i mogućnosti stručnog usavršavanja pri Eurojust -u.

Svake godine se organizira natječaj na koji se mogu javiti svi zainteresirani pravosudni dužnosnici u Republici Hrvatskoj, a radi kratkoročnog (u pravilu 1 - 2 tjedna) ili dugoročnog usavršavanja kod Eurojust -a. Ovo dugoročno usavršavanje kod Eurojust-a traje 3 mjeseca. Troškove ovog usavršavanja snosi EJTN, dok Eurojust osigurava logističku potporu: računalo, elektroničku poštu, telefon, pristup internetu, uredski materijal i sl. To je dobra prilika posebno za one pravosudne dužnosnike koji imaju više predmeta u radu s međunarodnom pravnom pomoći, kako s jedne strane da se upoznaju s mogućnostima suradnje putem Eurojust-a, ali isto tako i da uspostave odgovarajuće kontakte širom Europske unije.

Do sada je pri nacionalnom uredu Republike Hrvatske pri Eurojust-u nekoliko osoba sudjelovalo u kratkoročnom usavršavanju (jedna sutkinja i tri zamjenika državnih odvjetnika), a ove godine po prvi put se očekuje sudjelovanju u dugoročnom usavršavanju jedne zamjenice općinske državne odvjetnice.